

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. XVI. De visionibus quae in somnis occurrunt. Quot sint species, quae
causae somniorum. Cur plures in somnis quàm in vigilia apparitiones fiant.
Somnia divina quae sint. Quomodo à daemoniis & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

animam implet, ut statim agnoscat quis ille sit. Divina quoque sapientia omnem ab illa ignorantiam discutit, & licet alii multa in contrarium congerant & objiciant, certa tamen manet quod illa gratia à Deo fit: nec timet in ea aliquam illusionem subesse. Hæc Theresia, cui in omnibus consonat fidelis ejus socius in reformatione Carmeli Venerabilis Joannes à Cruce (f), Sciendum est, *ait ille*, quod, quemadmodum quinque exteriores sensus imagines & species objectorum suorum phantasiæ & imaginationi proponunt & repræsentant: ita possunt absque exteriorum sensuum interventu eadem species & imagines multò vivacius & perfectius supernaturaliter repræsentari, quemadmodum passim in sacris literis apparet, ut cum Deus gloriam suam manifestavit inter Seraphicos spiritus, qui alis velabant facies & pedes: & cum ostendit Jeremiæ virgam vigilantem, & Danieli alias visiones. Et infra docet animam in his visionibus, earumque intelligentiâ & suavitate admittendis passivè se habere, nec posse eas impedire; sicut vitrum nitidum & bene dispositum solares radios prohibere non valet, quin eorum fulgore & claritate penetretur & illustretur. Docet quoque (r) modum & ordinem, quo Deus hominem disponit à sensibilibus ad intelligibilia, à recto scilicet usu naturali sensuum exteriorum ad supernaturales communicationes, cujusmodi sunt corporales apparitiones, & allocutiones, quibus sensus ad exercitationes secundam virtutem excitantur, & à pravis objectis alienantur. Post hæc instruitur & perficitur phantasia bonis meditationibus, ex quibus ad visiones imaginarias elevatur, donec à rerum sensibilibus simulacris avulsa ad intellectuales perceptiones Deo trahente perveniat. Quod si quidpiam diabolicâ operatione phantasiæ repræsentetur, id nec visio, nec revelatio, sed illusio dici solet.

CAPUT XVI.

De visionibus, que in somnis occurrunt. Quot sint species, quæ cause somniorum. Cur plures in somnis, quam in vigilia apparitiones fiant. Somnia divina que sint. Quomodo à dæmoniis, & naturalibus discernantur.

IN explicandis visionibus imaginariis, quæ homini vigilanti, cum sui compos est; vel eidem in ekstasi constituto & à sensibus avulso accidit. (f) *Ascens. montis Carm. lib. 2. c. 16.* (r) *Ibid. c. 17.*

cidere solent, magnorum virorum auctoritate in superiori Capite usi sumus; nunc eadem adhibenda est in us exponendis, quæ dormientibus somniantibus interdum contingunt. Sunt autem multæ somniorum species, & multiplices causæ, nec par omnium ratio est. Vana multa, & falsa, atque inania esse scimus, quorum observationem sacre literæ damnant: multa, quæ à naturalibus causis oriuntur: alia quæ dæmonum calliditate, alia quæ divinitus immittuntur. Præclare de his Tertullianus (a). „Vana in totum somnia Epicuri judicavit, liberans à negotiis divinitatem, & dissolvens ordinem rerum, & in passivitate omnia spargens, ut eventui exposita & fortuita. Confutat autem Epicuri opinionem multa referens insigniora apud ethnicos somnia, quibus futura & occulta revelata sunt. Tum ait. „De finibus à dæmoniis plurimum incuti somnia & si interdum vera, & gratiosa; quanto magis vana, & frustratoria, & turbida, ludibriosa & immunda. A Deo autem, pollicito scilicet & gratiam spiritus Sancti in omnem carnem, & sicut prophetaturos, ita & somniaturos servos suos & ancillas suas, ea deputabuntur, quæ ipsi gratiæ comparabuntur, si quæ honesta, sancta, prophetica, revelatoria, edificatoria, vocatoria; quorum liberalitas soleat & in profanos destillare, imbres etiam & soles suos perquantæ Deo justis & injustis. Siquidem & Nabucho donosor divinitus somniat, & major pænd vis hominum ex visionibus Deum discunt. Sicut ergo dignatio Dei & in ethnicos, ita & tentatio Mali & in Sanctos, ut vel dormientibus obrepat quæ potest, si vigilantibus non potest. Tertia species erunt somnia, quæ sibi met ipsa anima videtur inducere. Hæc & alia multa Tertullianus, cui Gregorius Magnus rem clariùs distinguens adstipularur. Sex, inquit (b), modis tangunt animum imagines somniorum. Aliquando namque somnia ventris plenitudine vel inanitate, aliquando verò illusionem, aliquando cogitatione simul & illusionem, aliquando revelatione, aliquando autem cogitatione simul & revelatione generantur. Sed duo, quæ primò diximus, omnes experimento cognoscimus: subjuncta autem quatuor in sacra Scripturæ paginis invenimus. Somnia etenim nisi plerumque ab occulto hoste per illusionem fierent, nequaquam aut vir sapiens indicaret dicens (c), Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes

(a) *De animac. 46. & 47.* (b) *Lib. 4. dialog. c. 48. & lib. 2. mor. c. 13.* (c) *Ecc. 34. 7.*

sperantes in illis: & iterum, (d) Non augurabimini, nec observabitis somnia. Rursus nisi aliquando ex cogitatione simul & illusionem procederent, vir sapiens minimè dixisset, (e) Multas curas sequuntur somnia. Et nisi aliquando somnia ex mysterio revelationis orirentur, nec Joseph præferendum se fratribus somnio videret; nec sponsum Mariæ, ut ablato puero in Ægyptum fugeret, per somnium Angelus admoneret. Rursum, nisi aliquando ex cogitatione simul & revelatione procederent, nequaquam Daniel Propheta Nabuchodonosor visionem edisserens à radice cogitationis inchoasset dicens: (f) Tu rex ceptisti cogitare in fratre tuo quid esset futurum. Easdem ferè somniorum causas & species agnoscunt Scholastici post Angelicum Doctorem (g), sed methodo clariori. Docent enim somniorum causam duplicem esse, internam & externam. Interna item duplex est, una animalis, cum hominis phantasiæ ea in somnis occurrunt, circa quæ vigilantis cogitatio, & affectio versari consueverunt. Nam qui amant, amores suos somniant, qui timent, turbidis phantasmatibus agitantur. Sic venatoris somnia de campis, canibus, & feris sunt; piscatoris de retibus, fluminibus, lacubus, & piscibus: militis, de armis, sanguine, & cædibus. Altera corporalis dicitur, cum ex interna corporis dispositione aliquis motus ipsi conveniens in phantasia efficitur: quæ ratione sanguinei hortos, convivias, cantus somniant: phlegmatici imbres, lacus, fluvios, navigationes, submersiones: cholericæ rixas, certamina, incendia; melancholicæ tenebras, spectra, funera, & horribilia visa. Atque huc pertinent, quæ de insomniis eorumque præfagiis principes Medicorum Hippocrates & Galenus scripserunt. Externa quoque duplex est; corporalis & spiritualis. Illa aërem continentem, vel impressionem cælestis corporis; hæc Deum, vel dæmonem complectitur; à quibus dormientis phantasiam immutari posse nemini dubium est. Nobis autem de sola spirituali causa agendum est, de somniis scilicet à Deo vel à dæmone immixtis, quibus illustrandis & declarandis cæterorum notitia præmissa est, ut naturalia à divinis & divina à dæmoniis discerni queant.

II. Epicurus & alii ipsius sectatores, cum derelicta ab ipsismet ethnicis impietate, Deum negotium nec habere nec exhibere dicerent, nulla etiam somnia ab ipso immitti asserbant. Alii verò, tametsi mundum providentiâ regi fateren-

tur; somnia tamen non à Deo, sed à dæmonibus proficisci crediderunt, ac si Dei majestate indignum foret dormientium lectulos obire, & illis injicere somnia, quæ postmodum expergefacti aut spernerent, aut non intelligerent, aut è memoria elaberentur. Nos autem firmiorem sacrarum literarum auctoritatem habemus asserentium, non solum vera & certa, sed & mysteriis referta à Deo mortalibus tam probis quam improbis somnia dari: quam veritatem multi etiam inter ethnicos sapientes agnoverunt, quorum testimonia congerere ad rem nostram non spectat. *Terebis me per somnia*, ait Job (h). *& per visiones horrore concuties*. Et iterum (i). *Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo: tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina*. Legimus item (k) quod consuluit Saul Dominum, & non respondit ei neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per Prophetas. Sed & ipse Dominus ad Aaron, & ad Mariam sororem ejus dixit (l): *Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnia loquar ad illum*. Tandem Joël novi Testamenti gratiam prævidens & prædicans, ait (m), *prophetabunt filii vestri, & filia vestra: senes vestri somnia somniant, & juvenes vestri visiones videbunt*. Nec desunt exempla. Nam Deus per somnium Abimelech Regem Geraræ admonuit, nec tangeret uxorem Abraham (n). Jacob in somnis mysticam scalam vidit, & Angelos per eam ascendentes & descendentes (o). Deus in somniis apparuit Laban præcipiens illi, ne quidquam asperè contra Jacob loqueretur (p). Notissima sunt item somnia Joseph, quæ futuræ dominationis præfagia fuerunt, & odii atque invidiæ fomitem fratribus ministrarunt (q). Sunt & illa quæ vidit Pharaon septem annorum sterilitatem significantia, quæ Joseph divino imbutus spiritu interpretatus est (r). Salomoni per somnium largitus est Deus sapientiam, divicias, & gloriam super omnes (s). In libro Danielis somnium legimus Nabuchodonosor, & alterum ipsius Prophetæ per quod quatuor regna designata sunt (t). Judas Machabæus vidit in somnis Hieremiam Prophetam, à quo gladium aureum accepit, ut adversarios populi Israel in eo dejiceret (u). Josepho Dei genitricis sponso apparuit Angelus in somnis dicens, ne timeret accipere

(d) Levit. 39: 26. (e) Ecc. 5: 2. (f) Dan. 2: 29. (g) 2. 2. q. 95. art. 6.

(h) Job. 7: 14. (i) Job 35: 15. (k) 1 Reg. 28: 6. (l) Nu. 12. (m) Joël. 2: 28. (n) Gen. 20. (o) Ib. 28. (p) Ib. 31. (q) Ib. 37. (r) Ib. 41. (s) 1 Reg. 5. (t) Dan. 2. (u) 2 Macc. 15.

accipere Mariam conjugem suam: & rursum in somnis monuit eum, ut fugeret Ægyptum cum puero, & ut defuncto Herode in terram Israel reverteretur. Magi quoque admoniti sunt in somnis, ne redirent ad Herodem (x), Nemini ergo dubitare fas est, quin à Deo immittantur somnia, aliquando quidem aperta & per se clara, aliquando obscura & ænigmatibus obvoluta, sed semper vera; quibus humana mens vel ad supernaturalem intelligentiam elevatur, vel de agendis instruitur, vel de his quæ ventura sunt admonetur: sive Deus per se immediatè formas & similitudines rerum imprimat phantasiæ, sive ministerio Angelorum. Habet quoque diabolus prophetas suos & somniores, quorum ipse phantasiam commovet multaque in ea representat & suggerit, & occulta quandoque revelat, implens animum noxiâ superstitione, & perniciosis illusionibus decipiens. Ratio est ex Angelico Doctore, quia quædam cognoscunt dæmones naturali suâ cognitione, quæ à notitia hominum remota sunt, & hæc possunt revelare. Intellectus siquidem superioris ordinis potest aliqua cognoscere, quæ ab inferiori ignorantur: humano autem intellectu superior est non solum intellectus Dei, sed etiam Angelorum tam bonorum quam malorum; ex quo fit ut etiam dæmones occulta interdum manifestent, non illuminando intellectum, sed commovendo phantasiam: non prænunciando quæ ventura sunt, quod Dei proprium est; sed naturales affectus ex certis causis necessariò obventuros, antequam contingant, indicando. Possunt etiam quæ ipsi postea facturi sunt somniantibus manifestare, quo genere somniorum ægrotos olim decipere solebant, qui in templo Æsculapii excubabant, ab eo per somnum indicari remedia expectantes, quibus valetudini restituerentur.

III. Cur verò in somnis plures quàm in vigilia apparitiones & revelationes fiant, diversæ sunt causæ. Solet enim animus in vigilia multis rerum humanarum curis & negotiis, variisque studiis occupari & distrahi, atque à seipso avocari, & turpidis affectibus agitari, quibus impeditur ne videat & discernat quæ recta & iusta sunt: ac cum dormit, ab omnibus curis & interpellationibus liber, sibi quæ præsens & attentus, quicquid internis facultatibus objicitur, facile percipit, & incorruptè dijudicat. Deinde cum vigilat, quicquid menti seu phantasiæ occurrit, humanæ ratiocinationis trutinâ expendere ac discutere, & si quid ab ea discre-

pare videtur, rejicere consuevit: dormiens autem agitur potius quàm agat, magisque promptus & idoneus est ad divinas operationes percipiendas, non disquirens credendi causas, sed credens. Accedit noctis silentium, sensuumque exteriorum & rerum omnium, quibus mentis attentio aliò diverti & remitti potest, placida quies: undè fit, ut res objectæ magis animo imprimantur, & tenaciùs hæreant. Et quoniam, si divinitus immittuntur, vim aliquam significandi semper habent, homo de illis sopitis sensibus efficacius instruitur, ablato quoque extrinseco impedimento, quamvis dormiens discernere nequeat, quomodo res ipsas videret, & intellexerit. Cum enim vel in somnis vel in ecstasi, inquit Augustinus (y), „corporum exprimuntur „imagines, non discernuntur omnino à corporibus, nisi cum homo redditus sensibus corporis „recognoscit se in illis fuisse imaginibus, quas „non per sensum corporis hauriebat. Quis enim „cum à somno evigilaverit, non continuò sentiat imaginaria fuisse quæ videbat, quamvis, „cum ea videret dormiens, à vigilantium corporibus visis discernere non valebat? Hæc de somno: at de ecstasi idem narrat, se virum quemdam fidelem, sed rusticum audivisse, qui vigilare se sciret, & quiddam videre non oculis corporeis. *Anima mea*, dicebat ille, *videbat eum, non oculi mei*, Non tamen sciebat, ait Augustinus, utrum corpus esset, aut imago corporis: non enim erat talis, ut ista discerneret. In somnis autem certum est non corpora videri, sed imagines corporum, quamvis imaginibus corporum nomina tribuantur. Ait enim homo, cum narrat somnia sua & aliquam in eis revelationem; vidi montem, vidi fluvium, vidi tres homines, ea nomina tribuens illis imaginibus, quarum similes illæ res erant; quia nimirum in somnis ita versamur, ac si vigilantes objecta cerneremus, sensibusque externi sua munia obirent. Porro somnia aliquando clara & manifesta sunt, qualia fuerunt Abimelech, & Laban, & Joseph sponsi B. Virginis, ac trium Magorum; aliquando obscura & perplexa, sicut somnia Pharaonis, Nabuchodonosor, & Danielis. Et ea quidem, quæ à dæmonibus immittuntur, ænigmatica esse & ambigua, mirum non est; nam cum certam futurorum scientiam non habeant, si quos motus excitant in phantasia, aut si quid occultum revelant, magnâ verborum perplexitate, ac rerum caligine ob-

O o

volvunt,

(x) *Matth. 2.*(y) *Lib. 2. de Gen. ad lit. c. 2. & 3.*

volvunt, quæ in varios ac contrarios sensus detorqueri possunt, ut, si eventus somnio & revelationi non consonat, interpretantis ignorantia adscribitur. Quæ verò Deum Auctorem habent, idè difficilia nonnunquam & obscura sunt, vel quia sic exigit sublimitas rerum, quæ in somnio manifestantur: vel quia eorum explicatio à viris sanctis sive à Deo petenda est: vel quia eorum intelligentiam vult Deus occultam esse, donec veritas rerum eventu agnoscat. Non enim quia videntur vera sunt, ut scitè Tertullianus (z), sed quia adimplentur. Fides somniorum de effectu, non de conspectu renunciat. Sicut & Prophetia, ut scribit Chrysostomus (a), non in tempore quo dicitur, sed in tempore eventus præbet indicium suæ veritatis.

IV. Cùm igitur somnia diversas habeant causas intrinsecas & extrinsecas; maxima autem illorum pars ex varia & incomposita spirituum animalium, specierumque sensibilibus per cerebri anfractus vagantium agitatione, temerè & fortuitò eveniat; meritò sacræ Literæ nullam eorum rationem habendam esse præcipiunt, ipsorumque observatores & conjectores acriter reprehendunt. Ita in Levitico (b), *Non augurabimini, nec observabitis somnia*: Et in Deuteronomio (c), *Non invenietur in te qui observet somnia*. Sapiens quoque ait (d), *Multas curas sequuntur somnia*. Item (e), *Somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventum, sic & qui attendit ad visa mendacia*. Divinatio erroris, & somnia malefacientium vanitas est. Nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum: multos enim errare fecerunt somnia. Illud quoque observandum, quòd somnia divina, ea præsertim, quæ futura præfagiunt, rarissima sunt, & non nisi ob aliquam insignem causam, quæ ad publicam utilitatem spectet, immitti solent: quorum significationes, cum à solo Dei consilio & voluntate institutæ sint, ejus dumtaxat revelatione innotescere hominibus possunt. Ut enim docet Apostolus (f), *Quæ Dei sunt nemo cognovit, nisi spiritus Dei*. Ipse revelat profunda & abscondita, & novit in tenebris constituta, & lux cum eo est (g). Scripsit de somniis multa Gregorius Nyssenus, qui inter cætera ait (h): *Cùm vis imaginandi per somnum omnibus æquè ac sine discrimine à natura sit indita,*

pauci ex universorum cætu sunt, quibus diviniora se somniorum visa offerunt. Ideo facile non esse somniis credendum Antiochus Monachus ostendit (i), tametsi in speciem ad nos cœlitus demissa videri possint, nisi adfit discretio spirituum, certa nec fallax interpretis rei visæ. Cui consonans Scholiastes Climaci, *Magna*, inquit (k), *prudentia adhibenda est in iis, quæ in somno usqueveniunt: quin potius, quia inconsilans est eorum ratio, omnino negligenda est, paucorum enim illorum dijudicatio: eorum videlicet, qui gratiam discretionis spirituum à Deo acceperunt*. Sunt nihilominus & quædam signa sive regulæ ex ipsis somniis desumptæ, quibus vir sapiens & expertus facile potest conjicere, ex qua causa proveniant, & quomodo vera à falsis, bona à malis discernantur.

1. Naturalium alia sunt temerè & fortuitò occurrentia, & quæ nihil profus significant, nec ullam cum futuris connexionem habent: & hæc omninò rejicienda, atque spernenda sunt. Alia statum & constitutionem, sive temperamentum somniantis indicant; & ex his solent Medici morborum causas investigare. Nulla autem sunt, quæ naturaliter futura contingentia præfagiunt.

2. Somnia quæ inutilia, superstitiosa, & vana suggerunt: quæ tetra, horribilia, aut obscena representant, vel ad malum quocunque modo provocant: seu quibus occulta manifestantur ad solam curiositatem vel ad inanem scientiæ ostentationem spectantia: aut futura prædicuntur, quæ postea ex eventu falsa dignoscuntur; à dæmone vel à natura oriri evidens est.

3. Si somnia accidant incomposita, turbulenta, ridicula, monstrosa, & quæ statim evanescent ac dissipantur, non sunt à Deo: ipse enim omnia facit in numero, pondere, & mensura, nec est aliquid inordinatum vel inutile in operibus ejus. Ipse somnia immittit, ut signa sint alicujus rei, quam vult eo modo manifestari, ac proinde semper aliquid significant.

4. Divinorum indicia sunt res ipsæ, quæ per somnum innotescunt, si ejus generis sint, ut non nisi à Deo revelari queant; qualia sunt arcana cordium, intimæ cogitationes, abdita fidei mysteria, futura contingentia, quæ pendent à libero arbitrio, & quæcumque hominum cognitionem excedunt: nisi fortè talia fuerint, ut ea diabolus ex conjecturis vel aliunde scire possit. Solet etiam Deus, cùm somnia immittit,

(z) De anima cap. 57. (a) Hom. 29. in 1. ad Cor.
(b) Levit. 19: 26. (c) Deut. 18: 10. (d) Eccl.
5: 2. (e) Eccl. 34. (f) 1 Cor. 2: 11. (g) Dan.
2: 22. (h) De opif. hom. cap. 13.

(i) Hom. 84. (k) Ad gra. 15. nu. 39.

mīro quodam fulgore mentem illustrare, & voluntatem sic afficere, ut illis firmiter hæreat, & certò sciat à Deo esse, nec ullo unquam tempore eorum obliviscatur.

5. Ex modo quo contingunt, cùm multa in eo diversitas sit, certa ipsorum discretio haberi non potest. Nam divina aliquando placidissimè, aliquando cum ingenti corporis & animi commotione atque horrore efficiuntur. Aliquando datum est alicui somnium, sed non ejus intelligentia, sicut Pharaoni & Nabuchodonosor: aliquando utrumque, sicut Prophetis. Alia, ut diximus, clarè & apertè quod Deus vult manifestant: alia obscurè, & per varias similitudines, atque ænigmata. Alia respondent præcedentibus in vigilia cogitationibus, ut somnium Joseph prius cogitantis dimittere conjugem, postea in somnis admoniti ut acciperet: alia de rebus fiunt ab omni prævia meditatione remotissimis. Tutiora igitur & certiora indicia sunt, quæ ex ipsis rebus in somnio ostensis desumuntur: quibus & illa ad jungi debent, quæ supra allata sunt, cùm de spiritibus discernendis actum est.

CAPUT XVII.

De somniis prophetis. Prophetiam in lumine divino præcipuè consistere. Tres gradus rerum, quæ à Prophetis cognoscuntur. Prophetiam non esse habitum. Quotupliciter fiat. Quomodo Propheta alius manifestet quæ intellectualiter vidit. Nota veri & falsi Propheta.

I. CUM satis superque constet, causam effectricem somniorum esse phantasiam, dubitant meritò Sapientes, an ita perficiantur in ipso sensu interiori, ut nunquam se illis intellectus immisceat. Certà siquidem experienciã constat, dormientes nonnunquam & somniantes elaboratam orationem texere, versus elegantes pangere, & de rebus altissimis philosophari; quæ omnia non ad solam phantasiam, sed etiam ad rationem pertinere videntur. Nihilominus non desunt Philosophi, qui hæc putant imaginationis vires non excedere, quamvis ut plurimum ex his cogitationibus orientur, quæ in vigilia præcesserunt. Quoties enim vigilantis intellectus de aliqua re differit & argumentatur; sensus interior, quem potentiam cogitativam vocant, suam quoque argumen-

tationem subnectit, ac veluti sphaera inferior ad morum superioris trahitur & circumvolvitur: nihilque animus cogitare potest, quin protindè phantasia quidpiam simile sibi fingat, quod deinde in somnis ex motu spirituum & phantasmatum recurrit & excitatur, ac si res vera ageretur. Sed quicquid sit de somniis naturalibus, quorum disquisitio ad Physicos spectat; certissimum est, in divinis & prophetis, de quibus hic agitur, utriusque potentia superioris operationes conjugi. Non enim consistit prophetia in impressione similitudinum five specierum objecta representantium, sed in lumine intellectuali, per quod res ipsæ judicantur & discernuntur. Atque hinc fit, ut sine visione intellectuali imaginaria esse non possit, quia hæc perficitur iudicio intellectus, ut docet Angelicus Doctor: (a) & sic una eademque visio imaginaria est quoad receptionem specierum, intellectualis quoad iudicium. Interdum etiam contingit, ut quis Propheta dicatur per solam illustrationem, quæ iudicat de visis imaginariis alterius, sicut Joseph propheta fuit, qui somnium Pharaonis exposuit: at ipse Pharaon non fuit Propheta, quia habuit somnium sine intelligentia, acceptionem sine iudicio. Ideo autem necessarium est lumen, quo mens divinitus illustratur, quia homo somnians rerum similitudinibus attendit, quæ non sunt ipsæ res, & decipi potest referens visionem ad ea, quæ phantasmatis representantur, non ad rei occultæ & sub illis speciebus revelatæ significationem. Deinde hoc ipso lumine mens elevatur ad percipiendum ea, ad quæ per lumen naturale pertingere non potest. (b) „Sicut enim per lumen naturale intellectus redditur certus de his, quæ illo lumine cognoscit, ut de primis principiis: ita de his quæ supernaturali lumine apprehendit, certitudinem habet. Hæc autem certitudo necessaria est ad hoc, quod aliis proponi possint ea, quæ divinâ revelatione percipiuntur: non enim cum securitate aliis proferimus, de quibus certitudinem non habemus. Cum prædicto autem lumine mentem interiùs illustrante adsunt aliquando in divina revelatione aliqua exteriora, vel interiora cognitionis auxilia, utpotè aliquis sermo exterioriùs sensibiliter auditus, qui divinâ virtute formetur, aut per imaginationem interiùs Deo faciente perceptus, sive etiam aliqua corporaliter visa exterioriùs à Deo formata, vel etiam interiùs

O o 2

(a) 2. 2. qu. 173. art. 2. de Verit. q. 12. art. 12. (b) 3. contra gentes c. 154.